

MN. JOAN BONET I BALTÀ, QUATRE APUNTS BIOGRÀFICS

RESUM

Síntesi biogràfica d'aquest sacerdot i erudit vilafranquí amb motiu del seu traspàs l'any 1997, tot recordant les seves aportacions a la història de l'església catalana contemporània i d'algunes de les seves personalitats més significades, així com la seva faceta de col·leccionista de ceràmica i creador del llegat que porta el seu nom al Museu de Vilafranca.

ABSTRACT

Biographical summary of this priest and scholar born in Vilafranca on the occasion of his death in 1997, while recalling some of his contributions to the history of contemporary Catalan Church and of some of its outstanding figures in addition to his facet as pottery collector and founder of the legacy bearing his name in Museu de Vilafranca.

La personalitat i l'obra de Mn. Joan Bonet i Baltà, malauradament traspassat el 6 de juliol de 1997, als 91 anys, presenta una diversitat de perspectives, amb el caire polièdric d'una vida llarga i fecunda, que fan gairebé impossible un dibuix biogràfic complet i desapassionat que vagi més enllà de les pinzellades de referència i anecdotari. Hi ha el mossèn Joan més estrictament vilafranquí, però també l'entusiasta col·leccionista de ceràmica, l'estudiós de la història eclesiàstica catalana, l'escriptor, l'hagiògraf de Torras i Bages, el promotor d'iniciatives parroquials i de pastoral, i tants altres aspectes que s'aplegaven en aquell caràcter tan propi, objecte del clarivident dibuix d'Albert Manent en el seu volum *Semblances contra l'oblit. Retrats d'escriptors i polítics*:

«Parla amb braó, s'indigna amb ell mateix quan vol trobar la veritat de dues hipòtesis que ha plantejat tot sol. Segueix el rastre dels documents o de les anècdotes històriques com un llebrer o un benedictí pacient. Parla amb foc de metralladora, camina de pressa i una mica encorbat i gesticula molt, bo i alçant la veu i, aclucant els ulls només una mica, però amb una malícia evident, us pot llançar un dard irònic o us pren el número fins al punt que, si no el coneguèssiu bé, podria semblar un atac. I la polèmica pot convertir-se en tan viva que no us deixarà ficar-hi cullerada i ell mateix s'exalta, es pregunta i es respon i es baralla tot sol, i tot d'una, tocant-te el braç, et fa: "Tu, calla!". Quan s'ha endinsat per un viarany històric i en va aclarint l'entrellat, s'embriga i fins i tot alça un poc massa la veu...»

Si el Museu és deutor a Mn. Bonet de l'extraordinària col·lecció de ceràmica antiga que va donar, Vilafranca i el Penedès no pot oblidar la personalitat de l'impulsor de diverses i importants iniciatives en els àmbits culturals, ni deixar d'esmentar la seva incidència de forma

directa en la vida pastoral amb la iniciació de l'Escola Casal dels Àngels de l'Hospitalet i la parròquia de Sant Isidre, on va ser enterrat com a reconeixement a la seva tasca.

Nascut el 23 de maig de 1906 al vilafranquí carrer dels Ferrers, on el seu pare i el seu avi es guanyaven la vida realitzant imatges escultòriques en un petit talleret conegut popularment com a «cal Sants», obrador que sovintejaven els clergues vilafranquins i del qual també era habitual el bisbe Torras i Bages, va entrar al seminari quan encara no tenia deu anys, marcat per una vocació en la qual va incidir també de forma especial el seu oncle, Mn. Albert Bonet, el fundador de la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Encara seminarista, Joan Bonet va destacar ja per la facilitat de ploma, i a la segona meitat de la dècada dels anys vint és possible resseguir les seves col·laboracions a les pàgines del setmanari vilafranquí *Acció*, amb el pseudònim de «Joan de Puigdalba» i, a més d'altres col·laboracions esparses, també a la publicació *Exercitatorium* del seminari de Barcelona.

Ordenat prevere el 29 de juny de 1929, la seva primera destinació va ser de vicari a la Bisbal del Penedès, i d'allí a Sant Cugat del Vallès, a Premià de Mar i a la barcelonina de Sant Joan d'Horta. Són els anys republicans. Mossèn Joan fa costat al seu oncle en la labor de la Federació de Joves Cristians de Catalunya, a la vegada que escriu a les publicacions fejecistes i col·labora en els anomenats «Cercles d'estudis» d'aquesta institució. Però el seu interès intel·lectual és ja en la història contemporània de l'església catalana, de forma que poc abans de l'inici de la guerra publica un primer estudi sobre l'integrista Sardà i Salvany. Al juliol de 1936, però, incendien la seva església i rectoria barcelonina de Sant Joan d'Horta, i és Pere Grases, en aquells moments secretari de l'alcalde de Barcelona, qui li aconsegueix un passaport i un altre per al seu oncle Mn. Albert Bonet. Així s'embarca cap a Gènova, on rep acollida dels jesuïtes. El 1937, però, Mn. Bonet decideix tornar al país i situar-se a la banda anomenada «nacional»; és destinat a la parròquia de Cabrejas del Campo, pertanyent al bisbat del Burgo de Osma però prop de Sòria.

Acabada la guerra li és adjudicada una parròquia de l'Eixample barceloní, però el 1940, com a conseqüència d'una denúncia per haver celebrat la cerimònia d'un bateig en català, és destinat a la petita parròquia de Sant Julià del Montseny. Es allí on, cap al 1941 o 1942, promou dues edicions clandestines del catecisme català de segon grau, publicades amb data de 1936.

La llunyania no dificulta les noves iniciatives i des de les pàgines del setmanari vilafranquí *Acció Catòlica* Mn. Joan Bonet presenta la idea de commemorar l'any 1946 el centenari del naixement de Torras i Bages. El tema és compromès. Entre els que li donen suport hi ha Manuel Benach i Torrents, llavors alcalde de Vilafranca, però els aspectes catalanistes del bisbe vilafranquí el fan un personatge difícil i controvertit, i l'abat Aureli Maria Escarré es mostra partidari d'oposar-se a una celebració que no compta amb la llibertat de paraula que demana la seva apologia. És la insistència de Mn. Joan Bonet la que aconsegueix finalment que la commemoració es tiri endavant dins de les possibilitats del moment, amb un homenatge montserratí i, pocs anys després, l'edició de les obres completes del bisbe Torras en un volum amb un extens estudi introductor de Mn. Bonet, a la col·lecció Biblioteca Perenne d'Editorial Selecta, al costat de l'obra d'escriptors catalans contemporanis com Josep Carner o Josep Maria de Sagarra. La iniciativa es va repetir pocs anys després amb motiu del centenari de Jacint Verdaguer, esdeveniment que va propiciar diversos actes i celebracions així com una nova edició de les obres completes

de l'il·lustre sacerdot a la mateixa col·lecció que havia acollit les del bisbe Torras, amb un extens epíleg de Mn. Joan Bonet en el qual analitzava i donava a conèixer detalls i aspectes documentals i biogràfics inèdits del gran poeta de Folgueroles.

De la mà del sacerdot vilafranquí neix el 1944 la revista barcelonina *Apostolado sacerdotal*, d'àmplia difusió entre els estaments eclesiàstics d'arreu de l'Estat. El 1946 Mn. Joan Bonet retorna a Barcelona a les parròquies de Sant Isidre i Sant Medir entre els barris de la Bordeta, Sants i l'Hospitalet de Llobregat, i és aquí on endega una singular labor amb la fundació de la parròquia de Sant Isidre, que va obrir les portes de l'església el 1951; tot seguit es va tirar endavant la construcció d'un centre parroquial al mateix indret, amb un edifici de tres plantes que es va inaugurar uns anys després i que finalment es completaria amb el complex escolar anomenat Casal dels Àngels que va començar a funcionar el 1959 i que, amb l'agregació d'un institut filial el 1965, ha esdevingut un centre que ofereix ensenyament a més de mil dos-cents alumnes.

Va ser a partir de la seva jubilació, l'any 1976, que Joan Bonet va poder dedicar més atencions a dues de les grans passions de la seva vida: la ceràmica i la història. La seva extraordinària col·lecció de ceràmica antiga, amb importants mostres de la producció de les diverses èpoques en els principals centres del país, va ser donada al Museu de Vilafranca en la que seria la Col·lecció Bonet de Ceràmica en record i homenatge al seu pare, l'escultor i ebenista Joan Bonet i Marrugat. Per tal d'acollir-la el Museu de Vilafranca va reestructurar la sala gòtica de la primera planta i les sales annexes que exposen amb dignitat les més de mil cinc-centes peces que constitueixen una de les més importants col·leccions de ceràmica de Catalunya. Inaugurada inicialment el 23 de juny de 1978, la col·lecció ha estat objecte de diverses ampliacions, sempre sota l'atenta direcció de Mn. Joan Bonet, que va voler mostrar-se així munífic amb la seva vila nadiua. Bona part de la col·lecció va esdevenir base de la magnífica edició de l'estudi de Mn. Joan Bonet *Ceràmica catalana. Pietat popular (segles XV-XIX)*, publicat pel Museu l'any 1988.

Els estudis d'història eclesiàstica del segle XIX i XX el van portar a reunir un extraordinari fons bibliogràfic i documental sobre aquesta temàtica. Aquest conjunt, format per uns cinc-mil volums i col·leccions de revistes, i especialment important per l'extraordinari conjunt de manuscrits i documents inèdits que conserva, va ser donat a la Biblioteca Episcopal de Barcelona, on constitueix el Seminari d'Història Contemporània de l'Església a Catalunya en el que és la Fundació Bonet Baltà. D'aquesta labor d'estudi són algunes de les seves obres més importants, en especial el seu treball *L'Església catalana, de la Il·lustració a la Renaixença* publicat el 1984 i, juntament amb Casimir Martí, l'estudi *L'integrisme a Catalunya. Les grans polèmiques 1881-1888*, que va ser guardonat amb el III Premi Internacional Jaume Vicens Vives de Ciències Socials, treball publicat el 1990, del qual els autors anunciaven una continuació que fins ara no ha vist la llum.

Mn. Joan Bonet va passar els darrers anys de la seva vida en el silenci i el recolliment del treball –tot i que salpebrat amb alguna cèlebre tertúlia eclesiàstica a la qual donava acollida–, que sols abandonava de tant en tant per visitar els seus familiars i amics vilafranquins i seguir de prop tot el relacionat amb la seva estimada col·lecció de ceràmica. Tot i aquesta constant humilitat de l'investigador i erudit, va ser distingit amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya

entre altres importants reconeixements a la seva labor, i en els darrers anys diverses edicions van voler reconèixer públicament la importància de la seva aportació a la cultura catalana, entre aquestes el volum miscel·lànic d'homenatge *Contribució a la història de l'Església catalana*, publicat el 1983 amb motiu del seu setanta-cinquè aniversari i que el 1996 es va completar amb l'edició *Mossèn Joan Bonet i Baltà: noranta anys al servei de l'Església de Catalunya*.

